

Persbericht
24 oktober 2011 – Rekenhof

Verslag aan het federale parlement:
Financiering en controle van de bijzondere vakantiefondsen

In het stelsel van de jaarlijkse vakantie van de arbeiders wordt het vakantiegeld vastgesteld en uitbetaald door ofwel de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (RJV), een openbare instelling van sociale zekerheid, ofwel door elf bijzondere vakantiefondsen (BVF's) die het statuut van een vereniging zonder winstoogmerk hebben. In 2009 was hiermee respectievelijk 2.637 miljoen euro en 1.910 miljoen euro gemoeid. In zijn verslag aan het federaal Parlement onderzoekt het Rekenhof de organisatie en financiering van dit stelsel en de opvolging en controle van die BVF's door de RJV. Het Rekenhof wijst op tekortkomingen van het huidige financieringssysteem waarbij de BVF's zelf aanzienlijke financiële middelen mogen beheeren, op gebreken in de wijze waarop de BVF's solidair moeten bijdragen tot het financiële evenwicht van het stelsel en op het te beperkte toezicht vanuit de RJV op deze BVF's.

Achtergrond

Het vakantiegeld wordt in het arbeidersstelsel gefinancierd met werkgeversbijdragen. Op enkele uitzonderingen na int de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) die bijdragen. De RSZ stort ze door aan de RJV die ze verder verdeelt. Aangezien het vakantiegeld pas wordt uitbetaald in het jaar na het jaar waarin de arbeid wordt verricht, kunnen zowel de RJV als de BVF's deze financiële middelen beleggen. De BVF's hebben daarbij een volledige autonomie. Uit de beleggingsopbrengsten worden dan de beheerskosten gefinancierd. Waar echter bij de RJV, die ook de reserves van het stelsel beheert, het surplus van de opbrengsten op de beheerskosten steeds terugvloeit naar het stelsel, mogen de BVF's deze opbrengsten behouden. Wel werd in 1965 een solidariteitsmechanisme, de saneringsbijdrage, ingevoerd waarbij een deel van de beleggingsopbrengsten van de BVF's toch terugvloeit naar de RJV. In het uitzonderlijke geval van een tegenvallend beleggingsrendement kan de saneringsbijdrage echter ook leiden tot een extra financiering vanuit de BVF's.

Bestaand financieel systeem

Het Rekenhof stelde vast dat de financiering van een BVF volledig los staat van de kwaliteit van de prestaties en geen rekening houdt met de werkelijke financiële stromen bij de BVF's. De belegging van de aanzienlijke financiële middelen steunt niet op expliciete en uniforme normen en er zijn evenmin formele afspraken over de financiële verantwoordelijkheid indien een BVF in gebreke zou blijven. De financiële middelen en reserves van het stelsel zijn bovendien versnipperd, waardoor er opbrengsten voor het stelsel verloren kunnen gaan. Het bestaande systeem biedt ook geen stimuli aan de BVF's om hun beheerskosten in te perken. Die kosten spelen nochtans, via de reserves van de BVF's, een belangrijke rol in de berekening van de saneringsbijdragen en liggen hoger bij de BVF's dan bij de RJV.

Buiten de invoering van de saneringsbijdrage in 1965 werd het stelsel nooit fundamenteel gewijzigd. Het Rekenhof beveelt dan ook op de eerste plaats aan dat dit financieringssysteem volledig wordt herbekeken. Er moet daarbij rekening worden gehouden dat bepaalde BVF's zelf werkgeversbijdragen innen en dat één BVF die bijdragen ontvangt via een fonds voor bestaanszekerheid, waarbij de RJV geen controle uitoefent op het vakantiegeld dat daar tijdelijk wordt beheerd. Een oplossing

kan zijn de ontvangsten bij de RJV te centraliseren en de BVF's te financieren op het moment dat de financiële behoeften ontstaan.

Bij een behoud van het huidige financieringssysteem zijn op zijn minst uniforme regels wenselijk voor het beheer van de beleggingen en de reserves van de BVF's. Verder moet een actualisatie van de saneringsbijdrage en daaraan gekoppeld ook de bijdrage in de informaticakosten, worden overwogen. De situaties waarin de RJV tegemoetkomt als een BVF niet over voldoende financiële middelen beschikt om het vakantiegeld uit te betalen, moeten ook formeel worden geregeld.

Bestaand toezicht

In elk geval moet het toezicht van de RJV op de BVF's worden uitgebreid. Dat toezicht is nu beperkt tot een controle op de naleving van de regelgeving over de jaarlijkse vakantie door de BVF's, ook sociale controle genoemd, en een boekhoudkundige controle in het kader van de afrekeningen tussen de BVF's en de RJV. Het Rekenhof steunt daarbij het voorstel van de RJV uit 2009 aan de BVF's dat ze hun verrichtingen boekhoudkundig uniformer zouden verwerken en op een uniformere manier toelichtingen zouden verstrekken.

Hoewel de bestaande sociale en boekhoudkundige controles wel hun nut bewijzen, bestaat echter ook hier ruimte tot verbetering. Zo beperken deze controles zich tot het wettelijke vakantiegeld en de vakantiedagen die voor alle sectoren gelden. In sommige sectoren worden echter ook, meestal bij collectieve arbeidsovereenkomsten, extralegale aanvullende dagen en vergoedingen toegekend. Hoewel in de regelgeving het te controleren vakantiegeld ruim wordt gedefinieerd, inclusief dit extralegale gedeelte, besteedt de RJV daaraan weinig aandacht. Daarnaast voeren sommige BVF's in hun rekeningen maar een beperkt onderscheid tussen het legale en het extralegale gedeelte, waardoor er onzekerheid bestaat over de juistheid van de berekende saneringsbijdrage. Het toezicht van de RJV op dit extralegale gedeelte moet dan ook worden herbekeken.

De sociale controle spitst zich voornamelijk toe op het nazicht van individuele dossiers. Door het grote aantal dossiers laat dat echter niet toe om effectief uitspraken te doen over de correcte toepassing van de regelgeving door de BVF's. Het Rekenhof beveelt het gebruik van systeemcontroles aan.

Via overleg met de BVF's streeft de RJV ernaar om de regels voor de toekenning van het recht op vakantie(geld) eenvormig te maken en de procedures voor de verschillende vakantiekassen te harmoniseren. Dat overleg leidt echter niet consequent tot concrete afspraken en instructies. Er wordt een zekere vrijheid aan de BVF's gelaten, onder andere voor de behandeling van gelijkgestelde dagen. Omdat het stelsel van de jaarlijkse vakantie echter een solidair stelsel is waarbij het niveau van de gelijkstellingen ook een impact heeft op de globale reserves, moet de RJV in de instructies meer concrete en controleerbare afspraken opnemen.

Bij het realiseren van die harmonisatie wordt de RJV echter ook gehinderd door het ontbreken van werkbare sturingsinstrumenten in de regelgeving. Bij de bovenvermelde aanpassing van het financieringssysteem of de saneringsbijdrage kan, net zoals bij de financiële sturingsmechanismen in andere takken van de sociale zekerheid, een financiële beloning of sanctie worden ingevoerd die afhangt van een periodieke evaluatie. Die evaluatie kan verder gaan dan alleen de naleving van de regelgeving en zou ook meer algemeen de goede werking van de BVF's kunnen omvatten.

Ten slotte wees het Rekenhof op enkele mogelijke verbeteringen bij de boekhoudkundige controle en bij de opvolging door de RJV van de bij de BVF's vastgestelde gebreken.

Reactie minister

De minister van Werk heeft met belangstelling nota genomen van de opmerkingen van het Rekenhof. Ze verwijst op de eerste plaats naar de vermelde afwezigheid van eenvormige regels voor de aanwending van de financiële middelen van de BVF's, het gebrek aan een koppeling tussen de prestaties en de berekening van de saneringsbijdrage, het verouderde karakter van die bijdrage die onvoldoende rekening houdt met de financiële middelen van de BVF's en de ontoereikendheid van de RJV-controles op de BVF's. Zij vraagt aan de sociale partners binnen het beheerscomité van de RJV om snelle en doeltreffende oplossingen te ontwikkelen.

Informatie voor de pers

Het Rekenhof controleert de openbare financiën van de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies. Het draagt bij tot de verbetering van het overheidsbeheer door nuttige en betrouwbare informatie die voortvloeit uit een tegensprekelijk onderzoek, toe te zenden aan de parlementaire vergaderingen, aan de beheerders en aan de gecontroleerde diensten. Als collaterale instelling van het parlement werkt het Rekenhof onafhankelijk ten opzichte van de overheden die het controleert.

Het verslag *Financiering en controle van de bijzondere vakantiefondsen* werd aan het federale parlement bezorgd. Het verslag (68 blz.), de samenvatting (2 blz.) ervan en dit persbericht zijn terug te vinden op de website van het Rekenhof:
www.rekenhof.be.

Contactpersoon:
Karl Hendrickx
Cel Federale Publicaties
Tel. 02 551 89 90